

**Εθνικό Σχέδιο Δράσης της Ελλάδας για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια
(2023-2028)**

Δεκέμβριος 2023

Εθνικό Σχέδιο Δράσης της Ελλάδας για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια (2023-2028)

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή
2. Η Ατζέντα ΣΑΗΕ για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια (ΓΕΑ).
3. Το διεθνές νομικό και θεσμικό πλαίσιο εφαρμογής της Ατζέντας ΓΕΑ.
4. Το περιφερειακό νομικό και θεσμικό πλαίσιο εφαρμογής της Ατζέντας ΓΕΑ.
5. Το εθνικό πλαίσιο εφαρμογής της Ατζέντας ΓΕΑ.
  - Η Ομάδα Εργασίας για την εκπόνηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια 2023-2028
  - Η ελληνική πραγματικότητα.
  - Στρατηγικές παράμετροι, προσεγγίσεις και εργαλεία του ΕΣΔΓΕΑ.
  - Εταιρικές σχέσεις, συνεργασίες, πρωτοβουλίες και διάλογος.
  - Προτεραιότητες, πυλώνες και επιμέρους δράσεις του ΕΣΔΓΕΑ.
    - Βασικοί στόχοι.
    - Πυλώνες και επιμέρους δράσεις.
      - Πυλώνας Ι: Πρόληψη των ενόπλων συγκρούσεων, της έμφυλης, σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής βίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κατάχρησης.
      - Πυλώνας ΙΙ: Ισόρροπη κατά φύλο αντιπροσώπευση, συμμετοχή και ηγεσία στη δημόσια ζωή, τον κρατικό μηχανισμό και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.
      - Πυλώνας ΙΙΙ: Προστασία των γυναικών και κοριτσιών από την έμφυλη, σεξουαλική και ενδοοικογενειακή βία, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κατάχρησης, καθώς και από άλλες παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και του διεθνούς δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
      - Πυλώνας ΙV: Ανακούφιση και ανάκαμψη γυναικών και κοριτσιών, που επιβίωσαν από ένοπλες συγκρούσεις και έμφυλη, σεξουαλική και ενδοοικογενειακή βία,
      - Πυλώνας V: Προώθηση της Ατζέντας για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια σε διμερές, περιφερειακό, πολυμερές και διεθνές επίπεδο.
  - Ευθύνη εφαρμογής, παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής του ΕΣΔΓΕΑ.

1. Εισαγωγή

Στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο διεθνές περιβάλλον, οι περισσότερες απειλές κατά της ειρήνης και της ασφάλειας, βίαιες ή μη, δεν αναγνωρίζουν εθνικά σύνορα, λαμβάνουν παγκόσμιες διαστάσεις, διασυνδέονται και αλληλοεπιδρούν.

Βίαιες απειλές κατά της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, όπως οι ένοπλες συγκρούσεις, η τρομοκρατία, ο εξτρεμισμός και η ριζοσπαστικοποίηση, οδηγούν σε σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, απαξιώνοντας την ίδια την ανθρώπινη ζωή και αξιοπρέπεια.

Η έμφυλη και σεξουαλική βία στο πλαίσιο των ενόπλων συγκρούσεων, η οποία πλήττει κυρίως τις γυναίκες και τα κορίτσια, χρησιμοποιείται συχνά ως όπλο πολέμου και τρομοκρατίας. Η διαδεδομένη κουλτούρα ατιμωρησίας των αυτουργών έμφυλης και σεξουαλικής βίας και η λανθασμένη αντίληψη ότι αυτή αποτελεί παράπλευρη απώλεια πολέμου, συχνά, καταδικάζουν όσες την υπέστησαν σε σιωπή, αποξένωση και περαιτέρω θυματοποίηση. Οι εκτόπισεις πλυθυσμών, λόγω των εμφύλιων συγκρούσεων, η παγκόσμια μεταναστευτική και προσφυγική κρίση και η έλλειψη ασφαλών μεταναστευτικών οδών διευκολύνουν της παράνομη διακίνηση ανθρώπων, ιδιαίτερα γυναικών και κοριτσιών, η οποία διασυνδέεται με άλλες μορφές διεθνούς οργανωμένης εγκληματικότητας, όπως η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και όπλων.

Σε αρκετές περιοχές του κόσμου, οι βιασμοί και οι γυναικοκτονίες αυξάνονται ανησυχητικά, ενώ σε άλλες, πολλές γυναίκες γίνονται θύματα εγκλημάτων τιμής. Τα κορίτσια υφίστανται επιβλαβείς πρακτικές, όπως ο εξαναγκαστικός γάμος και ο ακρωτηριασμός γεννητικών οργάνων και στερούνται την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες υγείας και στην εκπαίδευση. Η ρατσιστική και σεξιστική ρητορική υποδαυλίζει την έμφυλη βία κατά γυναικών, ΛΟΑΤΚΙ+ και υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η αυξανόμενη τάση προς τον αυταρχισμό και η ανεπάρκεια δημοκρατικών θεσμών και διαδικασιών παρακωλύουν την παγίωση βιώσιμων, συμμετοχικών και ισότιμων ως προς το φύλο κοινωνιών.

Μη-βίαιες απειλές κατά της ειρήνης και ασφάλειας, όπως η ακραία φτώχεια, η πείνα, οι ασθένειες/πανδημίες, η υπανάπτυξη, η περιβαλλοντική υποβάθμιση και η κλιματική αλλαγή, επιδρούν δυσανάλογα σε γυναίκες και κορίτσια, ενισχύοντας προϋπάρχουσες δομικές ανισότητες. Η τρέχουσα παγκόσμια υγειονομική κρίση, λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, επηρεάζει αρνητικά και σωρευτικά την προσωπική, επισιτιστική, οικονομική, πολιτική και κοινωνική ασφάλεια γυναικών και κοριτσιών και, κατ' επέκταση, την απρόσκοπτη απόλαυση των δικαιωμάτων τους.

Οι απειλές κατά της ειρήνης και της ασφάλειας συνιστούν επίθεση στο κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την έμφυλη ισότητα και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η ανεπαρκής προστασία θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων, όπως όσων αφορούν στην προσωπική ασφάλεια και τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία, καθώς και των πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών, έχει αρνητικό αντίκτυπο τόσο στην ιδιωτική ζωή των γυναικών όσο και στη δημόσια, καθόσον οδηγεί στην υποεκπροσώπησή τους στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Οι απειλές κατά της ασφάλειας των γυναικών και των κοριτσιών χρίζουν επείγουσας συντονισμένης αντιμετώπισης σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, ούτως ώστε καμία γυναίκα, ανήλικη ή ενήλικη, να μην μείνει χωρίς προστασία. Η δε ανταπόκριση της διεθνούς κοινότητας οφείλει να στοχεύει διττά, τόσο στην προστασία τους από τις ένοπλες συγκρούσεις και την έμφυλη και σεξουαλική βία, όσο και στην ενδυνάμωση και συμμετοχή αυτών, ως φορέων δημοκρατικής και ειρηνικής αλλαγής, στην προσπάθεια διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

Το 2023 συμπληρώνονται εβδομήντα πέντε (75) έτη από την υιοθέτηση της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Επίσης, εν όψει της επικείμενης συμπλήρωσης είκοσι πέντε (25) ετών από την υιοθέτηση της Απόφασης 1325/2000 από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών (ΣΑΗΕ) στις 31.10.2000, η οποία αποτελεί τη ναυαρχίδα της ρηξικέλευθης Ατζέντας για τις Γυναίκες, την Ειρήνης και την Ασφάλεια, και υπό το φως της **υποψηφιότητας της χώρας ως μη μόνιμου μέλους στο ΣΑΗΕ για τα έτη 2025-2026**, η Ελλάδα επαναδιατυπώνει την ετοιμότητά της να ενισχύσει ενεργά τις εσωτερικές και διεθνείς προσπάθειες για τη δημιουργία ενός ειρηνικότερου, ασφαλέστερου και ίσου ως προς το φύλο κόσμου. Συνεπώς, δεσμεύεται να εφαρμόσει το παρόν Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια (εφεξής ΕΣΔΓΕΑ), κατά το χρονικό διάστημα 2023-2028, σύμφωνα με τις διεθνείς της υποχρεώσεις.

2. Η Ατζέντα για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια

Η Ατζέντα για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια (ΓΕΑ) εκπορεύεται από τη ρηξικέλευθη απόφαση ΣΑΗΕ 1325/2000 (εφεξής S/RES/1325/2000), η οποία θέτει το ζήτημα των γυναικών σε ένοπλες συγκρούσεις υπό την αυξημένη και συνεχή προσοχή του Συμβουλίου Ασφαλείας, του κύριου οργάνου των Ηνωμένων Εθνών, αρμόδιου για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Η S/RES/1325/2000 ενσωματώνει μια έμφυλη οπτική της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Αναγνωρίζει τις δυσανάλογες επιπτώσεις των ενόπλων συγκρούσεων στις γυναίκες και τα κορίτσια, και υπογραμμίζει τον σημαντικό ρόλο, που αυτές διαδραματίζουν στην επίλυσή τους, τη διατήρηση της ειρήνης και την οικοδόμηση δημοκρατικών κοινωνιών. Ως εκ τούτου, θέτει τις εξής βασικές προτεραιότητες:

- την **πρόληψη** των ενόπλων συγκρούσεων και της σχετικής με αυτές έμφυλης και σεξουαλικής βίας,
- τη **συμμετοχή** των γυναικών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα,
- την **προστασία** των δικαιωμάτων των γυναικών και των κοριτσιών,
- την **ανακούφιση και ανάκαμψη** των γυναικών και των κοριτσιών, που επιβίωσαν από ένοπλες συγκρούσεις

Η Ατζέντα ΓΕΑ περιλαμβάνει επίσης μια σειρά αποφάσεων ΣΑΗΕ, οι οποίες διευρύνουν την εμβέλεια της και εστιάζουν:

- στην έμφυλη και σεξουαλική βία σε εμπόλεμα και μεταπολεμικά περιβάλλοντα (S/RES/1820/2008), την ενίσχυση των προσπαθειών καταστολής της (S/RES/1888/2009) και την εφαρμογή των σχετικών διαδικασιών καταγραφής, ανάλυσης και αναφοράς περιστατικών (S/RES/1960/2010),
- στην ποινική ευθύνη και λογοδοσία των δραστών (S/RES/2106/2013),
- στην σεξουαλική εκμετάλλευση και κατάχρηση στις ειρηνευτικές αποστολές (S/RES/2272/2016),
- στα θύματα, που επιβίωσαν από τον πόλεμο και την εμπόλεμη έμφυλη και σεξουαλική βία (S/RES/2467/2019),
- στη προστασία και ενδυνάμωση των γυναικών μετά τη λήξη των ενόπλων συγκρούσεων (S/RES/1889/2009),
- στα συνεχιζόμενα κενά εφαρμογής της Ατζέντας ΓΕΑ (S/RES/2122/2013),
- στον ρόλο των γυναικών στην καταπολέμηση του βίαιου εξτρεμισμού και της τρομοκρατίας (S/RES/2242/2015),
- στην διασύνδεση της παράνομης διακίνησης ανθρώπων, ένοπλης σύγκρουσης και ανασφάλειας (S/RES/2331/2016),
- στην ανάγκη εφαρμογής των εθνικών δεσμεύσεων υλοποίησης της Ατζέντας ΓΕΑ από τα κράτη (S/RES/2493/2019).

Η Ατζέντα ΓΕΑ εστιάζει στις **γυναίκες**, ανήλικες και ενήλικες, σε όλη τους την διαφορετικότητα, ως κεντρικά υποκείμενα αναφοράς. Τις αντιμετωπίζει, όχι μόνο ως άτομα/επιβίωσασες, τα οποία, υπέστησαν τις δυσανάλογες συνέπειες των ενόπλων συγκρούσεων και την εμπόλεμη έμφυλη και σεξουαλική βία, αλλά και ως χειραφετημένες φορείς δημοκρατικής αλλαγής, ικανές να διαδραματίσουν θεμελιώδη ρόλο στη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Αποδίδει, επίσης, ιδιαίτερη σημασία στην ουσιαστική και ενεργό εμπλοκή των ανδρών και αγοριών στη διαδικασία εφαρμογής της (S/RES/2242/2015).

Η Ατζέντα ΓΕΑ οραματίζεται την **ειρήνη** ως διασυνδεδεμένη με τις έννοιες της ουσιαστικής έμφυλης ισότητας και της έμφυλης οικονομικής και κοινωνικής δικαιοσύνης. Ως εκ τούτου, ενσωματώνει την έμφυλη διάσταση κατά την αντιμετώπιση των γενεσιουργών αιτίων της ένοπλης σύγκρουσης και προωθεί την αλλαγή, μέσω μη-βίαιης δράσης σε όλα τα επίπεδα. Οι γυναίκες διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο στη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και της ασφάλειας, από τα στάδια της πρόληψης και της επίλυσης των ενόπλων συγκρούσεων έως τη διατήρηση, διαχείριση και οικοδόμηση της ειρήνης (Review of the United Nations Peacebuilding Architecture, A/RES/70/262, παρ. 21, 22, Declaration of Shared Commitments on UN Peacekeeping Operations 2018). Ο ρόλος των γυναικών στην ειρηνευτική διαδικασία και τη διαδικασία αποπλισμού, αποστρατικοποίησης και επανένταξης αναγνωρίζεται ρητά και στην προσέγγιση των Ηνωμένων Εθνών για τη Μεταβατική Δικαιοσύνη (Guidance Note of the UN Secretary General, United Nations Approach to Transitional Justice σελ. 5, 9 ,10, 11).

Η Ατζέντα ΓΕΑ υιοθετεί μια προσέγγιση ερειδόμενη στην **ανθρώπινη ασφάλεια**, η οποία αποτελεί έννοια ευρύτερη της απλής απουσίας πολέμου και ένοπλης βίας σε μια χώρα και περιλαμβάνει (2005 World Summit Outcome Document, A/RES/60/1 παρ.143):

- την **ελευθερία από τον φόβο**, που δημιουργούν βίαιες απειλές, όπως οι ένοπλες συγκρούσεις, η εμπόλεμη έμφυλη και σεξουαλική βία, η τρομοκρατία και ο βίαιος εξτρεμισμός,
- την **ελευθερία από τη στέρηση**, που δημιουργούν μη-βίαιες απειλές, όπως η ακραία φτώχεια, οι ασθένειες και η υπανάπτυξη,
- το **δικαίωμα στην αξιοπρεπή διαβίωση**, στην πλήρη και χωρίς διακρίσεις προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στο πλαίσιο συμμετοχικών και ίσων ως προς το φύλο κοινωνιών, ερειδόμενων στο κράτος δικαίου.

Η ανθρώπινη ασφάλεια αποτελεί πολυπρισματική προσέγγιση της ασφάλειας, η οποία εντοπίζει και αντιμετωπίζει διαδεδομένες και διασταυρούμενες προκλήσεις για την επιβίωση και αξιοπρέπεια των ανθρώπων. Υπό αυτή την έννοια, η ανθρώπινη ασφάλεια είναι ανθρωποκεντρική και πολυδιάστατη και καθορίζεται από τις εξής διασυνδεδεμένες εκφάνσεις (A/RES/66/290 παρ. 3, 4, 1994 UNDP Human Development Report, σελ. 24-25):

- Προσωπική ασφάλεια, η οποία συνίσταται στην ασφάλεια των ανθρώπων από τη σωματική βία και κακομεταχείριση,
- Υγειονομική ασφάλεια, η οποία συνίσταται στην διαβίωση σε ένα ασφαλές περιβάλλον, την πρόσβαση σε πόσιμο νερό, σε υπηρεσίες υγείας, ιδίως στην αναπαραγωγική υγεία και τα σχετικά με αυτή δικαιώματα, και στον οικογενειακό προγραμματισμό, την παροχή υγειονομικής υποστήριξης κατά την εγκυμοσύνη και τον τοκετό, την πρόληψη της μετάδοσης του HIV/AIDS και άλλων μεταδοτικών ασθενειών και πανδημιών, καθώς και σε βασικές γνώσεις περί υγιούς διαβίωσης,
- Επισιτιστική ασφάλεια, η οποία συνίσταται στην φυσική και οικονομική πρόσβαση σε βασικά τρόφιμα,
- Οικονομική ασφάλεια, η οποία συνίσταται στην εξασφάλιση βασικού εισοδήματος από την εργασία ή τα δημόσια συστήματα κοινωνικής μέριμνας,
- Περιβαλλοντική ασφάλεια, η οποία συνίσταται στην πρόληψη της μόλυνσης του περιβάλλοντος και την προστασία των υδάτινων πόρων, του αέρα και των δασών από αποψίλωση και ερημοποίηση, στην διατήρηση των συστημάτων άρδευσης και στην πρόληψη των φυσικών καταστροφών, όπως, μεταξύ άλλων, η ξηρασία, οι πλημμύρες και οι πυρκαγιές,
- Ασφάλεια της κοινότητας, η οποία προκύπτει από τη ελεύθερη και ανεμπόδιστη συμμετοχή των όλων των μελών σε αυτή και συνίσταται στη διατήρηση των παραδόσεων, πολιτισμών, γλωσσών και κοινών αξιών, στην καταπολέμηση των έμφυλων, εθνικών και εθνοτικών διακρίσεων, στην πρόληψη των εμφύλιων ενόπλων συγκρούσεων και στην προστασία των μελών αυτόχθονων πληθυσμών,
- Πολιτική ασφάλεια, η οποία συνίσταται στην προστασία του κράτους δικαίου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, στην προστασία των ατόμων από την κρατική καταστολή (όπως, μεταξύ άλλων, οι προσβολές κατά της ελευθερίας του τύπου, της ελευθερίας γνώμης και έκφρασης και του δικαιώματος ψήφου), στην κατάργηση της στέρησης της ελευθερίας για πολιτικούς λόγους, στην καταπολέμηση της συστηματικής κακομεταχείρισης και των αναγκαστικών εξαφανίσεων.

3. Το διεθνές νομικό και θεσμικό πλαίσιο εφαρμογής της Ατζέντας ΓΕΑ

Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών υπογραμμίζει ότι, σε περιπτώσεις κρίσεων, η εγγύηση των δικαιωμάτων γυναικών και κοριτσιών επιτυγχάνεται μέσω της προστασίας, που παρέχουν σωρευτικά η Σύμβαση για την Εξάλειψη των Διακρίσεων Κατά των Γυναικών (CEDAW), το διεθνές ανθρωπιστικό και προσφυγικό δίκαιο και το διεθνές ποινικό δίκαιο (Γενική Σύσταση Επιτροπής υπ' αρ. 30 για τις Γυναίκες στις Ένοπλες Συγκρούσεις, CEDAW/C/GC/30 παρ. 25, 26). Τα ανθρώπινα δικαιώματα, άλλωστε, "*είναι οικουμενικά, αδιαίρετα, συσχετιζόμενα και αλληλοεξαρτώμενα*" και οφείλουν να γίνονται σεβαστά χωρίς κανενός είδους διάκριση, ιδίως τα δικαιώματα γυναικών και παιδιών (A/RES/60/1 παρ. 121, 122, 128). Συνεπώς, η Ελλάδα εφαρμόζει το ΕΣΔΓΕΑ σε πλήρη εναρμόνιση με:

- **το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο**, και ιδίως:
  - τις Συμβάσεις της Γενεύης της 12ης Αυγούστου 1949 περί προστασίας του άμαχου πληθυσμού σε καιρό πολέμου, οι οποίες κυρώθηκαν με τον ν. 3481/1956 (Α' 3),
  - το Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο των Συμβάσεων της Γενεύης της 12ης Αυγούστου 1949 για την προστασία των θυμάτων των διεθνών ενόπλων συρράξεων, που κυρώθηκε με τον ν. 1786/1988 (Α' 125),
  - το Πρόσθετο Πρωτόκολλο ΙΙ στις Συμβάσεις της Γενεύης της 12ης Αυγούστου 1949 για την προστασία των θυμάτων μη διεθνών ενόπλων συρράξεων, που κυρώθηκε με τον ν. 2105/1992 (Α' 196),
  - τη Σύμβαση για την Πρόληψη και Καταστολή του Εγκλήματος της Γενοκτονίας, που κυρώθηκε με το ν.δ. 3091/1954 (Α' 250).
- **το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και ιδίως:**
  - το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, που κυρώθηκε με τον ν. 2462/1997 (Α' 25),
  - το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, που κυρώθηκε με τον ν. 1532/1985 (Α' 45),
  - τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών, που κυρώθηκε με τον ν. 1342/1983 (Α' 39), καθώς και παρέχει ένα μοντέλο ουσιαστικής ισότητας, που αποτελεί τη βάση για την εφαρμογή της Ατζέντας ΓΕΑ (CEDAW/C/GC/30 παρ. 25, 26),
  - τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, που κυρώθηκε με τον ν. 2101/1992 (Α' 198) καθώς και τα Προαιρετικά Πρωτόκολλα αυτής:
    - το Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σε σχέση με την ανάμιξη παιδιών σε ένοπλη σύρραξη, που κυρώθηκε με τον ν. 3080/2002 (Α' 312).
    - το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στην Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία, που κυρώθηκε με τον ν. 3625/2007 (Α' 290).
  - τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στην Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, που κυρώθηκε με τον ν. 4074/2012 (Α' 88).
  - τη Σύμβαση 190 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για την "Εξάλειψη της βίας και παρενόχλησης στον χώρο της εργασίας", που κυρώθηκε με τον ν. 4808/2021 (Α' 101).
- **το διεθνές προσφυγικό δίκαιο**, και ιδίως τη Σύμβαση 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, που κυρώθηκε με το ν.δ. 3989/1959 (Α' 201).
- το **διεθνές ποινικό δίκαιο**, και ιδίως το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, που κυρώθηκε με τον ν. 3003/2002 (Α' 75).
- τη **Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος** και τα τρία Πρωτόκολλα αυτής, που κυρώθηκαν με τον ν. 3875/2010 (Α' 158).
- τη **Συνθήκη Εμπορίας Όπλων**, που κυρώθηκε με τον ν. 4365/2016 (Α' 16) και ιδίως την παρ. 4 του άρθρου 7, που εισάγει, ως κριτήριο αξιολόγησης της εξαγωγής όπλων, τον κίνδυνο χρήσης αυτών για σοβαρές πράξεις έμφυλης βίας ή βίας κατά γυναικών και παιδιών.
- τη **Διακήρυξη και Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου 1995** (Α/52/231), η οποία θέτει τις «Γυναίκες στις Ένοπλες Συγκρούσεις» ως μια από τις στρατηγικές της προτεραιότητας, καθώς και αυτές *"αποτελούν θεμελιώδη κινητήρια δύναμη για την επίλυση των συγκρούσεων και την προώθηση μακροχρόνιας ειρήνης σε όλα τα επίπεδα."*(Α/52/231, παρ. 18).

- την **Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη** (A/RES/70/1), η οποία αναγνωρίζει τον ουσιαστικό ρόλο των γυναικών στην διαδικασία οικοδόμησης βιώσιμης ειρήνης και ανάπτυξης και θέτει την έμφυλη ισότητα ως τον 5ο Στόχο Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) καθώς και ως οριζόντια παράμετρο εφαρμογής του λοιπών ΣΒΑ και των Υποστόχων αυτών.
- Το **Σύμφωνο για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια και την Ανθρωπιστική Δράση**¹, το οποίο συνυπέγραψε η Ελλάδα, στο πλαίσιο του Generation Equality Forum των Ηνωμένων Εθνών.

4. Περιφερειακό νομικό και θεσμικό πλαίσιο εφαρμογής της Ατζέντας ΓΕΑ

Περιφερειακοί οργανισμοί, στους οποίους η Ελλάδα είναι μέλος, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, το Συμβούλιο της Ευρώπης και το ΝΑΤΟ, έχουν υιοθετήσει νομικά και θεσμικά πλαίσια εφαρμογής της Ατζέντας ΓΕΑ. Συνεπώς, η Ελλάδα εφαρμόζει το ΕΣΔΓΕΑ σε πλήρη εναρμόνιση με:

Το οικείο νομικό και θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), και ιδίως:

- το **άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)**, το οποίο αναγνωρίζει τις *“αξίες του σεβασμού της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες”* ως *“κοινές στα κράτη μέλη εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών”*,
- τον **Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ**,
- την **πολιτική της ΕΕ για το φύλο και τις ΓΕΑ**, και ιδίως:
  - τη **Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Έμφυλη Ισότητα 2020-2025**
  - τη **Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2020-2025**
  - τα **Συμπεράσματα του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων για τις ΓΕΑ** (στις 14/11/2022 και στις 10/12/2018), τα οποία προβλέπουν την οριζόντια ενσωμάτωση της έμφυλης διάστασης σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ ως κύρια στρατηγική για την επίτευξη της έμφυλης ισότητας και τη συνοχή των πολιτικών, ενωσιακών και εθνικών.
  - τη **Στρατηγική Προσέγγιση της ΕΕ για τις ΓΕΑ**, η οποία δίνει έμφαση στην *«ενδυνάμωση, προστασία και υποστήριξη των γυναικών και των κοριτσιών, με σκοπό την επίτευξη βιώσιμης και διαρκούς ειρήνης και ασφάλειας»*, υπογραμμίζοντας την ανάγκη ανάπτυξης εθνικών σχεδίων δράσης από τα κράτη-μέλη (παρ. 2, 7, 9).
  - Το **Σχέδιο Δράσης ΕΕ για τις ΓΕΑ (2019-2024)**, το οποίο θέτει τους ακόλουθους τομείς προτεραιότητας, αρχές και οριζόντιες παραμέτρους, ως διασυνδεδεμένους και αμοιβαία ενισχυόμενους στόχους:
    - Πρόληψη των ενόπλων συγκρούσεων και των παραβιάσεων κατά γυναικών και κοριτσιών, που τελούνται στο πλαίσιο αυτών,
    - προστασία των δικαιωμάτων γυναικών και κοριτσιών, συμπεριλαμβανομένης της απρόσκοπτης πρόσβασής τους στη δικαιοσύνη σε όλα τα επίπεδα καθώς και της εγκαθίδρυσης μηχανισμών για την πρόληψη κάθε μορφής έμφυλης βίας,
    - ανακούφιση και ανάκαμψη σε εμπόλεμα και μεταπολεμικά περιβάλλοντα, που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των γυναικών και των κοριτσιών,
    - συμμετοχή και αυξημένη ηγεσία των γυναικών σε όλα τα επίπεδα και σε όλους τους τομείς, που σχετίζονται με την ειρήνη και την ασφάλεια, τόσο εντός της ΕΕ και των κρατών-μελών αυτής όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο,

¹ <https://wpscompact.org/wp-content/uploads/2021/06/WPS-HA-Compact-Framework.pdf>

- συστηματική οριζόντια ενσωμάτωση της έμφυλης παραμέτρου σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης ΕΕ για τις ΓΕΑ, ερειδόμενης σε ανάλυση με βάση το φύλο και
- παραδειγματική ηγεσία («leading by example»), με σκοπό την περαιτέρω ενίσχυση των πολιτικών δεσμεύσεων και δράσεων της ΕΕ για την εφαρμογή της Ατζέντας ΓΕΑ σε όλα τα επίπεδα.
- το **Σχέδιο Δράσης ΕΕ για το Φύλο III (2021-2025)**.
- το **Σχέδιο Δράσης ΕΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Δημοκρατία (2020-2024)**.
- την **Απόφαση 2011/168/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου**, της 21ης Μαρτίου 2011, για «το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και την κατάργηση της κοινής θέσης 2003/444/ΚΕΠΠΑ» και
- το **Σχέδιο Δράσης ΕΕ** σε συνέχεια της ως άνω Απόφασης για το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο.
- τα Σύμφωνα στρατιωτικής και μη στρατιωτικής Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Προκειμένου για την εφαρμογή του ΕΣΔΓΕΑ και της πολιτικής της ΕΕ για το φύλο και τις ΓΕΑ, η Ελλάδα αναζητά τρόπους να ενισχύσει την συνεργασία με την ειδική σύμβουλο ΕΕ για θέματα φύλου/ΓΕΑ καθώς και με την άτυπη ομάδα εργασίας ΕΕ για την εφαρμογή της απόφασης ΣΑΗΕ1325/ΓΕΑ.

Το οικείο νομικό και θεσμικό πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΣΤΕ), και ιδίως:

- την **Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου** του ΣΤΕ, που κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974 (Α' 256),
- την **Σύμβαση ΣΤΕ για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων**, που κυρώθηκε με τον ν. 4216/2013 (Α' 266),
- την **Σύμβαση ΣΤΕ για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας** (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης), που κυρώθηκε με τον ν. 4531/2018 (Α' 62), η οποία κατοχυρώνει ρητά την απαγόρευση της έμφυλης βίας, σε όλες τις εκφάνσεις, και προβλέπει ένα συνεκτικό πλαίσιο προστασίας των δικαιωμάτων των γυναικών.
- Την **Σύσταση CM/Rec(2010)4 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα των Μελών των Ενόπλων Δυνάμεων**.

Το οικείο νομικό και θεσμικό πλαίσιο του NATO, και ιδίως:

- την **Πολιτική και το Σχέδιο Δράσης του Ευρωατλαντικού Συμβουλίου Εταιρικής Σχέσης του NATO για τις ΓΕΑ**, το οποίο περιλαμβάνει τις εξής βασικές προτεραιότητες:
  - **Ενσωμάτωση** της αρχής της έμφυλης ισότητας σε όλες τις πολιτικές του NATO, υπό την καθοδήγηση αποτελεσματικών πρακτικών ενσωμάτωσης της έμφυλης διάστασης,
  - **Συμμετοχικότητα**, η οποία στοχεύει στην αυξημένη εκπροσώπηση των γυναικών σε όλα τα επίπεδα, εντός του NATO και στις εθνικές ένοπλες δυνάμεις,
  - **Ακεραιότητα**, η οποία αποσκοπεί στην ενίσχυση της λογοδοσίας κατά την εφαρμογή της Ατζέντας ΓΕΑ.
- την **Προσέγγιση και τις Κατευθυντήριες Γραμμές του NATO για την Ανθρώπινη Ασφάλεια**, που συμπληρώνουν και ενισχύουν την Ατζέντα για τις ΓΕΑ και εστιάζουν σε πέντε τομείς προτεραιότητας:
  - την **προστασία των αμάχων**,
  - την πρόληψη και **ανταπόκριση στην σεξουαλική βία σε ένοπλες συγκρούσεις**,

- την **καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων**,
- τα **παιδιά σε ένοπλες συγκρούσεις** και
- την **προστασία της πολιτισμικής κληρονομιάς**.

Προκειμένου για την εφαρμογή του ΕΣΔΓΕΑ, καθώς και της Πολιτικής και του Σχεδίου Δράσης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Εταιρικής Σχέσης του ΝΑΤΟ, η Ελλάδα αναζητά τρόπους να ενισχύσει την συνεργασία με την Ειδική Εκπρόσωπο του ΝΑΤΟ για τις ΓΕΑ.

Το οικείο νομικό και θεσμικό πλαίσιο του **ΟΑΣΕ**, και ιδίως:

- Τον **Κώδικα Συμπεριφοράς σχετικά με τις Πολιτικο-Στρατιωτικές Πτυχές της Ασφάλειας** (1994)
- Την **Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμόν 14 για τις Γυναίκες στην Πρόληψη των Ενόπλων Συγκρούσεων, τη Διαχείριση Κρίσεων και την Μετα-συγκρουσιακή Επανάταξη** (Λιουμπιάννα, 2005)

5. Το εθνικό πλαίσιο εφαρμογής της Ατζέντας ΓΕΑ

Η εφαρμογή της Ατζέντας ΓΕΑ εναπόκειται στα κράτη, τα οποία οφείλουν να «εξασφαλίσουν αυξημένη αντιπροσώπευση των γυναικών σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων σε εθνικούς, περιφερειακούς και διεθνείς θεσμούς και μηχανισμούς για την πρόληψη, διαχείριση και επίλυση των ενόπλων συγκρούσεων» καθώς και να «θέσουν τέλος στην ατιμωρησία και να διώξουν τους υπεύθυνους για γενοκτονία, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και εγκλήματα πολέμου, συμπεριλαμβανομένων των σχετιζόμενων με σεξουαλική και κάθε άλλης μορφής βία κατά γυναικών και κοριτσιών» (S/RES/1325/2000 παρ. 1, 11).

Προς τούτο, το Συμβούλιο Ασφαλείας «καλωσορίζει τις προσπάθειες των κρατών μελών [του ΟΗΕ] να εφαρμόσουν την Απόφαση 1325, μεταξύ άλλων, μέσω της εκπόνησης εθνικών σχεδίων δράσης, καλωσορίζοντας περαιτέρω την αύξηση των εθνικών σχεδίων δράσης τα τελευταία χρόνια και καλεί τα κράτη μέλη να ενσωματώσουν την Ατζέντα ΓΕΑ στον στρατηγικό σχεδιασμό τους...» (S/RES/2242/2015, παρ. 2). Επιπλέον, το Συμβούλιο Ασφαλείας «ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν και να ανανεώνουν σε τακτά χρονικά διαστήματα πλήρως χρηματοδοτούμενα εθνικά σχέδια δράσης για να προωθήσουν την εφαρμογή της Ατζέντας ΓΕΑ» (S/RES/2467/2019, παρ. 35).

Επιπλέον, ο Γενικός Γραμματέας ΗΕ, στην ετήσια έκθεσή του για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια προς το ΣΑΗΕ, για το 2022, υπογραμμίζει ότι τα εθνικά σχέδια δράσης, τα οποία πλέον έχουν υπερβεί τα εκατό (100) σε παγκόσμιο επίπεδο, αποτελούν σημαντικά εργαλεία στα χέρια των κρατών για την προτεραιοποίηση της Ατζέντας ΣΑΗΕ για τις ΓΕΑ στις εθνικές πολιτικές, ιδίως όταν αυτά εφαρμόζονται συνεκτικά με λοιπές εθνικές στρατηγικές (Women and peace and security: Report S/2022/740 of the Secretary-General, παρ. 70, 71).

Πέραν τούτου, η Στρατηγική Προσέγγιση και το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ για τις ΓΕΑ (2019-2024) όχι μόνο δεσμεύουν τα κ-μ ΕΕ, ως προς την εφαρμογή τους, αλλά επιπλέον προβλέπουν την υιοθέτηση και εφαρμογή σχετικών εθνικών σχεδίων δράσης από αυτά (Δράση 3.1. Σχεδίου Δράσης ΕΕ για τις ΓΕΑ).

Συνεπώς, η Ελλάδα εφαρμόζει το ΕΣΔΓΕΑ σε πλήρη εναρμόνιση με την εσωτερική έννομη τάξη και τις διεθνείς της δεσμεύσεις, ιδίως σε ότι αφορά στη διάσταση του φύλου, του σεξουαλικού προσανατολισμού, της έμφυλης ταυτότητας και των χαρακτηριστικών φύλου, και ειδικότερα με:

- τη συνταγματικά κατοχυρωμένη **αρχή της ουσιαστικής έμφυλης ισότητας** (παρ. 2 άρθρου 4, παρ. 2 άρθρου 116 Συντάγματος), που εκπορεύεται από τη δημοκρατική αρχή.
- την αρχή της έμφυλης ισότητας ως **αρχή καλής νομοθέτησης**, η οποία διασφαλίζει την ποιότητα των ρυθμίσεων, νομοσχεδίων, προσθηκών ή τροπολογιών ή κάθε πράξης ή απόφασης, η οποία περιέχει γενικούς και απρόσωπους κανόνες δικαίου, κατά τη νομοπαρασκευαστική διαδικασία του άρθρου 57 και της περ. η της παρ.1 του 58 του **ν. 4622/2019 περί «Επιτελικού Κράτους»** (Α' 133).

- ΤΟΝ **ν. 4604/2019** για την «**Πρόωθηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας - Ρυθμίσεις για την απονομή ιθαγένειας - Διατάξεις σχετικές με τις εκλογές στην Τοπική Αυτοδιοίκηση - Λοιπές διατάξεις**» (Α' 50), ο οποίος προβλέπει την:
  - Εγκαθίδρυση Εθνικού Μηχανισμού για την Ισότητα των Φύλων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, υπό τον γενικό συντονισμό της Γενικής Γραμματείας Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας (άρθρο 4),
  - Ένταξη της έμφυλης διάστασης σε όλους τους τομείς της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής και ιδίως στην πολιτική, κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική πραγματικότητα της χώρας (άρθρο 3), μέσω της οριζόντιας ενσωμάτωσης της αρχής της έμφυλης ισότητας σε όλο το εύρος των δημόσιων πολιτικών (άρθρο 10) καθώς και στον ιδιωτικό τομέα (άρθρο 21),
  - Ένταξη της έμφυλης διάστασης στους προϋπολογισμούς (άρθρο 11) και την τήρηση στατιστικών στοιχείων με βάση το φύλο (άρθρο 13),
  - Παραβίαση της αρχής της έμφυλης ισότητας στη δημόσια διοίκηση ως πειθαρχικό παράπτωμα (άρθρο 14),
  - Καθιέρωση ελάχιστου ποσοστού υποψηφίων κατά φύλο στις βουλευτικές εκλογές (άρθρο 15) και κατά τη συγκρότηση των συλλογικών οργάνων (άρθρο 16),
  - Εμπλοκή των φορέων της κοινωνίας των πολιτών κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της συνολικής εθνικής πολιτικής έμφυλης ισότητας (άρθρο 4 παρ. 2α).
- ΤΟΝ **ν. 4443/2016** "**Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής, της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση**" (Α' 232).
- ΤΟΝ **ν. 4491/2017** «**Νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου- Εθνικός Μηχανισμός Εκπόνησης, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Σχεδίων Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και άλλες διατάξεις**» (Α' 152),
- ΤΟΝ **ν. 4198/2013** «**Πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και προστασία των θυμάτων αυτής και άλλες διατάξεις**» (Α' 215),
- ΤΟΝ **ν. 3948/2011** «**Προσαρμογή των διατάξεων του εσωτερικού δικαίου προς τις διατάξεις του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου που κυρώθηκε με το ν. 3003/ 2002 (Α' 75)**» (Α' 71),
- ΤΟΝ **ν. 3500/2006** «**Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις**» (Α' 232),
- Το **Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων (ΕΣΔΙΦ 2021-2025)**, το οποίο υλοποιείται υπό τον συντονισμό της καθ' ύλην αρμόδιας Γενικής Γραμματείας Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας και αποτελεί το βασικό κείμενο πολιτικής, που στοχεύει στην καταπολέμηση των δομικών ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών και την επίτευξη ουσιαστικής έμφυλης ισότητας. Το ΕΣΔΙΦ καλύπτει τα εξής πεδία πολιτικής:
  - Άξονας Προτεραιότητας 1: Πρόληψη και καταπολέμηση έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας.
  - Άξονας Προτεραιότητας 2: Ισότιμη συμμετοχή γυναικών σε θέσεις λήψης αποφάσεων/ ηγετικούς ρόλους.
  - Άξονας Προτεραιότητας 3: Ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας.
  - Άξονας Προτεραιότητας 4: Ενσωμάτωση διάστασης φύλου σε τομεακές πολιτικές.

Το ΕΣΔΙΦ ενσωματώνει την πρόληψη και καταπολέμηση των στερεοτύπων και προκαταλήψεων σε όλους τους άξονες, ως θεματική η οποία οφείλει να λαμβάνεται υπόψη και να αναδεικνύεται σε όλες τις

επιμέρους πολιτικές και δράσεις. Το ΕΣΔΙΦ εστιάζει επίσης και στην έμφυλη διάσταση του αντίκτυπου -ιδίως κοινωνικού και οικονομικού- της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 στην ελληνική κοινωνία.

- Την **Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+**, η οποία περιλαμβάνει, ως βασικούς άξονες προτεραιότητας, α) την καταπολέμηση των διακρίσεων έναντι των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, β) την προστασία των δικαιωμάτων τους, γ) την οικοδόμηση κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς και δ) την ανάληψη πρωτοβουλιών για την προώθηση της ισότητας των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε παγκόσμιο επίπεδο.
- Το **Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Κακοποίηση και Εκμετάλλευση (2022-2027)**, το οποίο προβλέπει ένα πλέγμα πολιτικών, που στοχεύουν α) στη διευκόλυνση της καταγγελίας του εν λόγω εγκλήματος, για τον περιορισμό των δραστών και την έγκαιρη διάσωση των θυμάτων, β) στην μείωση των πραγματικών κρουσμάτων μέσω της αύξησης της διοικητικής και κοινωνικής επαγρύπνησης και γ) στην αναπροσαρμογή των θεσμικών διαδικασιών ώστε να λειτουργούν υποστηρικτικά προς το παιδί-θύμα και την οικογένειά του.
- Το **Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία** και τους επιμέρους Πυλώνες αυτού, ήτοι:
  - Πυλώνας I: Το Κράτος στην υπηρεσία του Ατόμου με Αναπηρία (και ιδιαίτερη έμφαση στους Στόχο 1: Λειτουργία του Συντονιστικού Μηχανισμού του ν. 4488/2017 για την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες σε όλη την Επικράτεια και Στόχο 2: Σύσταση της Εθνικής Αρχής Προσβασιμότητας),
  - Πυλώνας II: Προστασία των Δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία (και ιδιαίτερη έμφαση στους Στόχο 8: Ισότητα και Μη-Διάκριση, Στόχο 9: Γυναίκες με Αναπηρία, Στόχο 10: Παιδιά με αναπηρία και Στήριξη της Οικογένειας και Στόχο 18: Ελευθερία, Ασφάλεια και Προστασία της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας),
  - Πυλώνας III: Προσβασιμότητα (και ιδιαίτερη έμφαση στον Στόχο 24: Επικοινωνία, Ενημέρωση, Πρόσβαση στην Πληροφόρηση),
  - Πυλώνας IV: Συμμετοχή σε κάθε έκφανση της ζωής (και ιδιαίτερη έμφαση στον Στόχο 26: Συμμετοχή στον πολιτικό και δημόσιο βίο) και
  - Πυλώνας VI: Συνέργειες και Ανάπτυξη (και ιδιαίτερη έμφαση στο Στόχο 29: Συνέργειες: Για τα άτομα με αναπηρία με τα άτομα με αναπηρία).

Η Ομάδα Εργασίας για την εκπόνηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια 2023-2028

Το ΕΣΔΓΕΑ αποτελεί το πρώτο κείμενο εθνικής εφαρμογής της Ατζέντας ΓΕΑ, η προώθηση της οποίας αποτελεί προτεραιότητα για την Ελλάδα **στο πλαίσιο της υποψηφιότητάς της ως μη μόνιμου μέλους στο ΣΑΗΕ για τα έτη 2025-2026**. Το ΕΣΔΓΕΑ στοχεύει στην:

- Ενδυνάμωση του ρόλου των γυναικών και των κοριτσιών, ως φορέων αλλαγής, στη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας, στην προστασία της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου καθώς και στην επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης σε εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.
- Ένταξη της έμφυλης διάστασης στον τρόπο λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, μέσω της συστηματικής οριζόντιας ενσωμάτωσης αυτής σε όλο το φάσμα των δημόσιων πολιτικών (άρθρα 10-20 ν. 4604/2019 Α' 50).

Το ΕΣΔΓΕΑ εκπονήθηκε από αρμόδια **Διυπουργική Ομάδα Εργασίας**, ισόρροπη ως προς το φύλο στη σύνθεση και αποτελούμενη από δύο εκπροσώπους κάθε έκαστου φορέα υλοποίησης, ως τακτικά και αναπληρωματικά μέλη, ήτοι:

- Υπουργείο Εξωτερικών, ως ο καθ' ύλην αρμόδιος δημόσιος φορέας για τον συντονισμό της εκπόνησης του ΕΣΔΓΕΑ,
- Υπουργείο Εθνικής Άμυνας,
- Υπουργείο Εσωτερικών,
- Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού,

- Υπουργείο Υγείας,
- Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης,
- Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και Ελληνική Αστυνομία,
- Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου,
- Γενική Γραμματεία Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας,
- Γενική Γραμματεία Συντονισμού της Προεδρίας της Κυβέρνησης,
- Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης της Προεδρίας της Κυβέρνησης,
- Εθνική Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου,
- Γραφείο του Συνηγόρου του Πολίτη.

Το έργο της διυπουργικής ομάδας εργασίας για την εκπόνηση του ΕΣΔΓΕΑ ενίσχυσαν, με τη συμβολή τους, μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, με εξειδίκευση σε θέματα φύλου, στο διεθνές δίκαιο και τις διεθνείς σχέσεις, και ειδικότερα από το Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου (Αθήνα) καθώς και από το Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών και την Έδρα της UNESCO για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια του Πανεπιστημίου της Μακεδονίας (Θεσσαλονίκη).

Το ΕΣΔΓΕΑ, πριν την υιοθέτησή του, τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση με τους πολίτες και φορείς της κοινωνίας των πολιτών ([OpenGov.gr](https://www.opengov.gr)).

Το ΕΣΔΓΕΑ υλοποιείται μέσω των Ετήσιων Σχεδίων Δράσης των συναρμόδιων Υπουργείων. Η παρακολούθηση του ΕΣΔΓΕΑ εντάσσεται στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Παρακολούθησης και Αξιολόγησης του Κυβερνητικού Έργου.

Η ελληνική πραγματικότητα

Το ΕΣΔΓΕΑ είναι ανθρωποκεντρικό, αποτελεσματοκεντρικό και προσαρμοσμένο στις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας, καθόσον επιδιώκει να ανταποκριθεί σε σύγχρονες προκλήσεις, όπως:

- τις προκλήσεις, που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες και τα κορίτσια στη Ελλάδα σήμερα, όπως αποτυπώνονται σε κείμενα πολιτικής, εκθέσεις και συστάσεις της Γενικής Γραμματείας Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.), καθώς και της Εθνικής Επιτροπής των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Επιπλέον, για την υλοποίηση του ΕΣΔΓΕΑ λαμβάνονται υπόψη οι συστάσεις διεθνών και περιφερειακών εξειδικευμένων μηχανισμών προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως, μεταξύ άλλων: α) της Επιτροπής CEDAW για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών, κατά τις περιοδικές αξιολογήσεις της Ελλάδας, β) της Ομάδας Εμπειρογνομών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Βίας κατά των γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας-GREVIO (2023), γ) της Οικουμενικής Περιοδικής Αξιολόγησης (2021), δ) της Ομάδας Εργασίας HE για το Ζήτημα των Διακρίσεων Κατά των Γυναικών στο Νόμο και στην Πράξη (2019) και ε) της Επιτροπής CRPD για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (2019).
- Τον απόηχο της δημοσιονομικής κρίσης, που πυροδότησε η παγκόσμια οικονομική ύφεση (2007-2009).
- Τις μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές προς την Ευρώπη και, ειδικότερα, προς την Ελλάδα, ως αποτέλεσμα των ενόπλων συγκρούσεων στην ευρύτερη περιοχή.
- Τις συνέπειες, ιδίως κοινωνικές και οικονομικές, της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης, που προκάλεσε η πανδημία του κορωνοϊού COVID-19, ιδίως σε γυναίκες και κορίτσια.
- Την ανησυχητική αύξηση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας κατά την περίοδο της καραντίνας, λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, και μετέπειτα.

Στρατηγικές, παράμετροι, προσεγγίσεις και εργαλεία

Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή του ΕΣΔΓΕΑ στηρίζεται στις ακόλουθες, στρατηγικές, οριζόντιες παραμέτρους, προσεγγίσεις και εργαλεία:

- **Ενσωμάτωση της έμφυλης διάστασης** ("*gender mainstreaming*") σε όλες τις πολιτικές, ως "*στρατηγικής για την υλοποίηση της ουσιαστικής ισότητας των φύλων, η οποία περιλαμβάνει την*

ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην προετοιμασία, τον σχεδιασμό, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση πολιτικών, κανονιστικών μέτρων και δαπανών, με στόχο την προώθηση της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών και την καταπολέμηση των διακρίσεων". (παρ. 1 άρθρου 2 ν. 4604/2019). Η ενσωμάτωση της έμφυλης διάστασης καθιερώνεται σε όλες τις πολιτικές και τα προγράμματα εντός του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών (Απόφαση ECOSOC E/RES/2023/11), συμπεριλαμβανομένων των προσπαθειών διατήρησης της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας (S/RES/1325/2000). Ως εκ τούτου, το ΕΣΔΓΕΑ υιοθετεί την ενσωμάτωση της έμφυλης διάστασης, ως βασική στρατηγική και παράμετρο οριζόντιας εφαρμογής σε όλες τις επιμέρους δράσεις.

- **Έμφυλη προσέγγιση της ανθρώπινης ασφάλειας** ("*human/gender security approach*"), η οποία αναγνωρίζει την πολυδιάστατη φύση των προκλήσεων και απειλών κατά της ανθρώπινης ασφάλειας και αποδίδει ιδιαίτερη έμφαση στις εμπειρίες και τις ανάγκες των γυναικών και των κοριτσιών (βλέπε σχετικά και ανωτέρω υπό Κεφάλαιο 2).
- **Προσέγγιση ερειδόμενη στα ανθρώπινα δικαιώματα** ("*human rights based approach*"), η οποία αποσκοπεί στην ουσιαστική προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με σεβασμό στον παγκόσμιο, αδιαίρετο και αλληλένδετο χαρακτήρα τους, στην άνευ διακρίσεων απόλαυσή τους από κάθε άνθρωπο, και τις ιδιαιτερότητες, που χαρακτηρίζουν όλες τις γυναίκες και τα κορίτσια, σε όλη τους τη διαφορετικότητα.
- **Διαθεματική προσέγγιση** ("*intersectional approach*"), η οποία εστιάζει ιδιαίτερα σε "κάθε πράξη ή παράλειψη, που θέτει σε μειονεκτική θέση τα πρόσωπα λόγω φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου, σε συνδυασμό με ένα ή περισσότερα χαρακτηριστικά, όπως ιδίως η εθνική/εθνοτική ή και κοινωνική προέλευση, η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση, η αναπηρία, οι θρησκευτικές, πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις» και αποτελεί πολλαπλή διάκριση (παρ. 7 άρθρου 2 ν. 4604/2019). Πρόκειται για κάθε άμεση ή έμμεση διάκριση για λόγους "φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, ηλικίας, οικογενειακής ή κοινωνικής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου" (παρ. 2 άρθρου 2 ν. 4443/2016). Στο πλαίσιο της διαθεματικής προσέγγισης, το ΕΣΔΓΕΑ αναγνωρίζει τη διασύνδεση μεταξύ της Ατζέντας ΓΕΑ και της Ατζέντας για τα Παιδιά στις Ένοπλες Συγκρούσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας.
- Προσέγγιση που εστιάζει στις **πραγματικές ανάγκες των θυμάτων, που επιβίωσαν** από τις ένοπλες συγκρούσεις και την εμπόλεμη έμφυλη και σεξουαλική βία, και τα αντιμεωπίζει ως ενεργητικά υποκείμενα της ειρηνευτικής διαδικασίας και φορείς ειρηνικής και δημοκρατικής αλλαγής ("*survivors-centered approach*"; S/RES/2467/2019).
- **Διαγενεακή** προσέγγιση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, η οποία αποσκοπεί στην ενίσχυση του συμμετοχικού ρόλου της νεολαίας στη διαδικασία οικοδόμησης βιώσιμων, δημοκρατικών και ισότιμων -με βάση το φύλο- κοινωνιών σε βάθος χρόνου, μέσω της προώθησης του διαπολιτισμικού και διαθρησκευτικού διαλόγου και της καλλιέργειας μιας κουλτούρας ειρήνης και ανεκτικότητας στη διαφορετικότητα. Στο πλαίσιο της διαγενεακής προσέγγισης, το ΕΣΔΓΕΑ αναγνωρίζει τη διασύνδεση μεταξύ της Ατζέντας ΓΕΑ και της Ατζέντας για τη Νεολαία, την Ειρήνη και την Ασφάλεια του Συμβουλίου Ασφαλείας.
- **Συνοχή των εθνικών πολιτικών**, εσωτερικών και εξωτερικών, με σκοπό την επίτευξη ουσιαστικής έμφυλης ισότητας, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον ν. 4604/2019. Προς τούτο, στην παρακολούθηση, το συντονισμό και την αξιολόγηση της εφαρμογής του ΕΣΔΓΕΑ, συμμετέχει ενεργά η Γενική Γραμματεία Συντονισμού της Προεδρίας της Κυβέρνησης, η οποία έχει ως αποστολή τη διασφάλιση του συντονισμού και της συνοχής του κυβερνητικού έργου (άρθρο 26 ν. ν.4622/2019 για το «Επιτελικό Κράτος», Α' 133). Ειδικότερα, το ΕΣΔΓΕΑ εστιάζει στην ενίσχυση της συνοχής μεταξύ:
  - των εθνικών εσωτερικών και εξωτερικών πολιτικών, σύμφωνα με τα διεθνή (ΟΗΕ) και περιφερειακά (ΕΕ, NATO, ΣΤΕ) νομικά και θεσμικά πλαίσια πολιτικής.

- των εθνικών εσωτερικών πολιτικών στους τομείς, μεταξύ άλλων, της εθνικής άμυνας και ασφάλειας, της μετανάστευσης και του ασύλου, της δικαιοσύνης, της υγείας, της εκπαίδευσης, με σκοπό τον αποτελεσματικό επιμερισμό εργασίας μεταξύ των φορέων υλοποίησης και την αποφυγή του κινδύνου αλληλοεπικάλυψης αρμοδιοτήτων και δράσεων. Ως εκ τούτου, το ΕΣΔΓΕΑ εναρμονίζεται πλήρως, μεταξύ άλλων, με τα Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Ισότητα των Φύλων (2021-2025), με την Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα ΛΟΑΤΚΙ+, καθώς και τα Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (2019-2023), για τα Δικαιώματα του Παιδιού (2021-2023), για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Κακοποίηση και Εκμετάλλευση (2022-2027), κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (2020-2023), για τα Άτομα με Αναπηρία (2020-2029) καθώς και την Εθνική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (2021-2030).
- των εθνικών εξωτερικών πολιτικών στους τομείς, μεταξύ άλλων, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της οικοδόμησης της ειρήνης, του αφοπλισμού, της διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας, της ανθρωπιστικής βοήθειας, του διεθνούς εμπορίου, της περιβαλλοντικής προστασίας.

Εταιρικές σχέσεις, συνεργασίες, πρωτοβουλίες και διάλογος

Η Ελλάδα, για την αποτελεσματική εφαρμογή του ΕΣΔΓΕΑ και τη συστηματική προβολή της Ατζέντας ΓΕΑ και της αρχής της ουσιαστικής έμφυλης ισότητας στην ημερήσια διάταξη των διεθνών και περιφερειακών οργανισμών, αποσκοπεί στην ανάπτυξη και περαιτέρω ενίσχυση ουσιαστικών εταιρικών σχέσεων, συνεργασιών, πρωτοβουλιών και διαλόγου σε διμερές, περιφερειακό και πολυμερές επίπεδο, με σκοπό την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, εμπειριών, τεχνογνωσίας και την οικοδόμηση δεξιοτήτων:

- Στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών (Συμβούλιο Ασφαλείας, Γενική Συνέλευση, Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων) και των αρμόδιων εξειδικευμένων οργάνων και οργανισμών (UNWOMEN, UNICEF, UNHCR) και **με τους Μηχανισμούς και τις Ειδικές Διαδικασίες**, στους οποίους η Ελλάδα έχει απευθύνει ανοικτή πρόσκληση συνεργασίας, καθώς με διαπεριφερειακές ομάδες και δίκτυα, όπως η Ομάδα Φίλων για τις ΓΕΑ και το Δίκτυο Σημείων Επαφής για τις ΓΕΑ.
- Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των σχετικών τακτικών ομάδων εργασίας του Συμβουλίου ΕΕ (COHOM, CONUN), της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης (Ε.Υ.Ε.Δ.), άτυπων ομάδων (Άτυπη Ομάδα Εργασίας για τις ΓΕΑ) και **με καθ' ύλην αρμόδιους αξιωματούχους ΕΕ**, όπως την ειδική σύμβουλο της ΕΕ για θέματα φύλου και εφαρμογής της ΣΑΗΕ1325 και τον ειδικό απεσταλμένο της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και **με τα κράτη -μέλη ΕΕ**.
- Στο πλαίσιο του NATO, **με τους καθ' ύλην αρμόδιους αξιωματούχους NATO**, όπως την ειδική εκπρόσωπο του Γενικού Γραμματέα NATO για τις ΓΕΑ, καθώς και **με τα κράτη -μέλη της Συμμαχίας**.
- **Με ομονοούντα κράτη**, που έχουν ενσωματώσει την έμφυλη διάσταση στην εθνική τους πολιτική, εσωτερική και εξωτερική, και προβάλλουν έμπρακτα και με συνέπεια την Ατζέντα ΓΕΑ σε όλα τα επίπεδα.
- **Με φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών**, που δραστηριοποιούνται σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, ιδίως γυναικείες, με ακτιβιστές/ακτιβίστριες και υπερασπιστές/ υπερασπίστριες ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και με γυναίκες από τοπικές ομάδες βάσης ("grassroots").
- **Με μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας**, πανεπιστημίων και ερευνητικών ινστιτούτων, με στόχο τη διάδοση της Ατζέντας ΓΕΑ στο ευρύ κοινό και, ιδίως, στην φοιτητώσα νεολαία και την ενσωμάτωση της έμφυλης διάστασης στα ακαδημαϊκά προγράμματα σπουδών. Ως εκ τούτου, ενισχύεται η συνεργασία με το Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου (Αθήνα), στο πλαίσιο του Διατμηματικού ΠΜΣ «Φύλο, Κοινωνία, Πολιτική», καθώς και με την έδρα της UNESCO για τις ΓΕΑ του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (Θεσσαλονίκη).
- Α) **Με την Ομάδα Εργασίας Συντονισμού για τη Διασφάλιση της Προστασίας, της Ασφάλειας και της Ενίσχυσης της Θέσης των Δημοσιογράφων και Άλλων Επαγγελματιών των Μέσων Ενημέρωσης**, η οποία συγκροτήθηκε το 2022, δυνάμει του σχετικού Μνημονίου Συνεργασίας, υπό το συντονισμό της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης της Προεδρίας της Κυβέρνησης και περιλαμβάνει, μεταξύ των προτεραιοτήτων της, την ενίσχυση της ασφάλειας των γυναικών δημοσιογράφων και Β) **με το νεοσύσταθέν Διεθνές Κέντρο Εκπαίδευσης για την Ασφάλεια των**

Δημοσιογράφων και των Επαγγελματιών των ΜΜΕ, που τελεί υπό την επιστημονική ευθύνη του Εργαστηρίου Ειρηνευτικής Δημοσιογραφίας, του Τμήματος Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και έχει έδρα τη Θεσσαλονίκη. Σε αυτό το πλαίσιο και σε πλήρη εναρμόνιση με το ΕΣΔΓΕΑ, επιδιώκεται, μεταξύ άλλων, η συνεκτική εφαρμογή της -ελληνικής πρωτοβουλίας- Απόφασης Α/RES/76/173 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών για την «Ασφάλεια των Δημοσιογράφων και το Ζήτημα της Ατιμωρησίας», η οποία εισάγει την έμφυλη διάσταση στο ζήτημα της προστασίας δημοσιογράφων, bloggers και εργαζόμενων στα ΜΜΕ σε εμπόλεμα περιβάλλοντα και αυταρχικά καθεστώτα.

Προτεραιότητες, πυλώνες και επιμέρους δράσεις του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια

Η Ελλάδα, λαμβάνοντας υποψη τα διεθνή και περιφερειακά νομικά και θεσμικά πλαίσια εφαρμογής της Ατζέντας ΓΕΑ, θέτει τους εξής στόχους, ως βασικές προτεραιότητες του ΕΣΔΓΕΑ, για την περίοδο 2023-2028:

- **Πρόληψη και προστασία** από τις ένοπλες συγκρούσεις καθώς και από κάθε μορφής βία, έμφυλη, σεξουαλική και ενδοοικογενειακή, που εκδηλώνεται ιδίως κατά μελών ευπαθών ομάδων, όπως οι μετανάστριες, οι αιτούσες διεθνή προστασία και οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, στο πλαίσιο ενόπλων συγκρούσεων, στράτευσης, στρατολόγησης ή πέραν αυτών, με έμφαση στην προστασία της γενετήσιας και αναπαραγωγικής υγείας και των σχετικών δικαιωμάτων. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας, ιδίως μετά τη ραγδαία επιδείνωση αυτών λόγω των περιοριστικών μέτρων που ελήφθησαν για την αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19.
- **Αποκατάσταση και ενδυνάμωση** των θυμάτων, που επιβίωσαν από ένοπλες συγκρούσεις και έμφυλη, σεξουαλική και ενδοοικογενειακή βία, σύμφωνα με τις ατομικές τους εμπειρίες και ανάγκες. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στις οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 στα δικαιώματα γυναικών και κοριτσιών.
- Ισόρροπη κατά φύλο **αντιπροσώπευση**, συμμετοχή και ηγεσία στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, με έμφαση κυρίως στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής, της ασφάλειας και της άμυνας.
- **Ενσωμάτωση της έμφυλης διάστασης** στην δημόσια και ιδιωτική ζωή, μέσω της ενίσχυσης της ικανότητας ανταπόκρισης της δημόσιας διοίκησης σε ζητήματα, που άπτονται της εφαρμογής της Ατζέντας ΓΕΑ και της ουσιαστικής έμφυλης ισότητας, της προώθησης αυτών σε διμερές, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, καθώς και της ευαισθητοποίησης της ελληνικής κοινωνίας.

Για την αποτελεσματική επίτευξη των ως άνω βασικών προτεραιοτήτων-στόχων, το ΕΣΔΓΕΑ διακρίνεται συστηματικά σε πέντε πυλώνες οι οποίοι περιλαμβάνουν, στο σύνολό τους, είκοσι επτά επιμέρους δράσεις:

Πυλώνας Ι: Πρόληψη των ενόπλων συγκρούσεων, της έμφυλης, σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής βίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κατάχρησης

Στοχεύοντας στην πρόληψη των ενόπλων συγκρούσεων και κάθε μορφής έμφυλης, σεξουαλικής, και ενδοοικογενειακής βίας, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κατάχρησης, το ΕΣΔΓΕΑ, προτεραιοποιεί δράσεις εκπαίδευσης, κατάρτισης, οικοδόμησης δεξιοτήτων και ευαισθητοποίησης των στελεχών της δημόσιας διοίκησης και του ευρέως κοινού, αναφορικά με το πεδίο εφαρμογής, τη πολυδιάστατη φύση και τα ειδικότερα ζητήματα, που άπτονται της Ατζέντας ΓΕΑ. Το ΕΣΔΓΕΑ στοχεύει στην ένταξη της έμφυλης διάστασης σε όλες τις πτυχές της ιδιωτικής και δημόσιας ζωής, ιδίως σε δράσεις πρόληψης των ενόπλων συγκρούσεων, διατήρησης και οικοδόμησης της ειρήνης, κατά την αντιμετώπιση των γενεσιουργών αιτίων των ενόπλων συγκρούσεων και της έμφυλης και σεξουαλικής βίας και την καταπολέμηση της ατιμωρησίας των αυτουργών των εν λόγω εγκλημάτων. Ειδικότερα:

Πυλώνας Ι: Πρόληψη των ενόπλων συγκρούσεων, της έμφυλης, σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής βίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κατάχρησης		
	Δράση	Φορείς υλοποίησης
I.1.	Οικοδόμηση ικανοτήτων των στελεχών φορέων του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών σε θέματα που άπτονται της Ατζέντας ΓΕΑ, της έμφυλης, σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής βίας, της ουσιαστικής έμφυλης ισότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.	Γενική Γραμματεία Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΓΓΙΑΔ), Υπουργεία Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, Προστασίας του Πολίτη, Μετανάστευσης και Ασύλου, Εσωτερικών, Εθνική Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ).
I.2.	Ευαισθητοποίηση των δημοσιογράφων και των εργαζομένων στα ΜΜΕ σε θέματα, που άπτονται της Ατζέντας ΓΕΑ, της έμφυλης, σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής βίας, της ουσιαστικής έμφυλης ισότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με ιδιαίτερη έμφαση στην έμφυλη διάσταση της ασφάλειας των δημοσιογράφων. Προβολή της -ελληνικής πρωτοβουλίας- Απόφασης ΓΣΗΕ για την «Ασφάλεια των Δημοσιογράφων και το Ζήτημα της Ατιμωρησίας».	Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης σε συνεργασία με την Ομάδα Εργασίας Συντονισμού για τη Διασφάλιση της Προστασίας, της Ασφάλειας και της Ενίσχυσης της Θέσης των Δημοσιογράφων και Άλλων Επαγγελματιών των Μέσων Ενημέρωσης και το Διεθνές Κέντρο Εκπαίδευσης για την Ασφάλεια των Δημοσιογράφων και των Επαγγελματιών των ΜΜΕ, Υπουργείο Εξωτερικών, ΓΓΙΑΔ.
I.3.	Ένταξη και περαιτέρω ανάπτυξη προπτυχιακών και μεταπτυχιακών μαθημάτων και σεμιναρίων σε θέματα, που άπτονται της Ατζέντας ΓΕΑ, της έμφυλης, σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής βίας, της ουσιαστικής έμφυλης ισότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα,	Υπουργεία Εθνικής Άμυνας, Προστασίας του Πολίτη, Εξωτερικών, ανώτατα στρατιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, αστυνομικές σχολές

	ανώτατα στρατιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, αστυνομικές και παραγωγικές σχολές της χώρας.	και παραγωγικές σχολές της χώρας, πανεπιστήμια και φορείς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
I.4.	Δημιουργία και λειτουργία εξειδικευμένων προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών σε θέματα, που άπτονται του φύλου και της Ατζέντας ΓΕΑ.	Πάντειο Πανεπιστήμιο, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας-Έδρα UNESCO για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια.
I.5.	Εκπαίδευση των μαθητών και μαθητριών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μέσω ειδικών διδακτικών αντικειμένων ή θεματικών εβδομάδων, σε θέματα που άπτονται της Ατζέντας ΓΕΑ, της έμφυλης, σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής βίας, της ουσιαστικής έμφυλης ισότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων	Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού σε συνεργασία με τα Υπουργεία Εξωτερικών/ Γραφείο Εθνικού Εισηγητή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (ΓΕΘΕΙΣ), Προστασίας του Πολίτη, Υγείας, ΓΓΙΑΔ.
I.6.	Ενίσχυση του εθνικού συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, με σκοπό την εξάλειψη φαινομένων ατιμωρησίας των αυτουργών και συμμετόχων σε εγκλήματα έμφυλης, σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και συστηματική προσπάθεια εντοπισμού, υιοθέτησης και εφαρμογής εθνικών και διεθνών «καλών πρακτικών» για την πρόληψη και αντιμετώπιση των εν λόγω εγκλημάτων.	Υπουργεία Προστασίας του Πολίτη, Εσωτερικών.

Πυλώνας ΙΙ: Ισότητα κατά φύλο αντιπροσώπευση, συμμετοχή και ηγεσία στη δημόσια ζωή, τον κρατικό μηχανισμό και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων

Στοχεύοντας στην ενίσχυση του ρόλου των γυναικών, ως χειραφετημένων φορέων δημοκρατικής και ειρηνικής αλλαγής, το ΕΣΔΓΕΑ προτεραιοποιεί την ενίσχυση της ισότητας κατά φύλο, αντιπροσώπευσης, συμμετοχής και ηγεσίας κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα, με έμφαση στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής, της ασφάλειας και της άμυνας, μέσω της προστασίας των δικαιωμάτων των γυναικών, ιδίως των οικονομικών και κοινωνικών. Η ισότητα κατά φύλο αντιπροσώπευση, συμμετοχή και ηγεσία αποτελεί ταυτόχρονα παράμετρο οριζόντιας εφαρμογής κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση έμφυλων πολιτικών πρόληψης, προστασίας, ανακούφισης και ανάκαμψης. Ειδικότερα:

Πυλώνας ΙΙ: Ισότητα κατά φύλο αντιπροσώπευση, συμμετοχή και ηγεσία στη δημόσια ζωή, τον κρατικό μηχανισμό και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων		
	Δράση	Φορείς υλοποίησης
II.1	Οριζόντια ενσωμάτωση της οπτικής του φύλου στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των δράσεων των δημοσίων φορέων προς εφαρμογή της Ατζέντας ΣΑΗΕ για τις ΓΕΑ σύμφωνα με τον Ν.4604/2019.	Όλοι οι υλοποιούντες φορείς
II.2.	Ενίσχυση των προσπαθειών και παροχή κινήτρων για την εισαγωγή και την παραμονή περισσότερων γυναικών στις Ένοπλες Δυνάμεις, για τη συμμετοχή τους σε διεθνείς στρατιωτικές ασκήσεις, ειρηνευτικές αποστολές και αποστολές ΚΠΑΑ, στρατιωτικές και μη στρατιωτικές, κατ' εφαρμογή των Συμφώνων ΚΠΑΑ, του Στρατιωτικού και του Μη Στρατιωτικού.	Υπουργεία Εθνικής Άμυνας, Εξωτερικών
II.3.	Δημιουργία θέσεων Συμβούλων σε Θέματα Φύλου/ΓΕΑ στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και Σημείων Επαφής σε Θέματα Φύλου/ΓΕΑ στο ΓΕΕΘΑ και στα Γενικά Επιτελεία των Κλάδων.	Υπουργείο Εθνικής Άμυνας
II.4.	Οικοδόμηση δεξιοτήτων/ κατάρτιση ανέργων γυναικών για την καταπολέμηση της ανεργίας και την διευκόλυνση της ισότιμης συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας.	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης
II.5.	Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας των γυναικών.	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης
II.6.	Ενίσχυση της διαβούλευσης με φορείς της κοινωνίας των πολιτών, που προάγουν έμπρακτα την αντιπροσώπευση, συμμετοχή και ηγεσία των γυναικών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, μέσω της θεσμοθέτησης κατάλληλων διαδικασιών, στο πλαίσιο του Εθνικού Μηχανισμού για την Ισότητα των φύλων, σύμφωνα με τον Ν. 4604/2019.	ΓΓΙΑΔ σε συνεργασία με όλους τους υλοποιούντες φορείς
II.7.	Ενημέρωση της κοινής γνώμης και της κοινωνίας των πολιτών, μέσω δράσεων ευαισθητοποίησης και αλφαριθμητισμού στα ΜΜΕ (media literacy), αναφορικά με την ανάγκη ισότητας κατά φύλο συμμετοχής και εκπροσώπησης στη δημόσια ζωή, καταπολέμησης των έμφυλων στερεοτύπων και του δημόσιου σεξιστικού και ρατσιστικού λόγου.	Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, ΓΓΙΑΔ, ΕΕΔΑ

II.8.	Εκπαίδευση των μεταναστριών, αιτουσών διεθνή προστασία και δικαιούχων διεθνούς προστασίας, μέσω της ένταξης τους στο δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα, συμπεριλαμβανομένης της εκκλησιαστικής και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας στις Τάξεις Υποδοχής Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης.	Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

Πυλώνας III: Προστασία των γυναικών και κοριτσιών από την έμφυλη, σεξουαλική και ενδοοικογενειακή βία, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κατάχρησης, καθώς και από άλλες παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαιού και του διεθνούς δικαιού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στοχεύοντας στην προστασία και ενδυνάμωση των γυναικών και των κοριτσιών, που υφίστανται τις ολέθριες συνέπειες των ενόπλων συγκρούσεων και κάθε μορφής βίας, το ΕΣΔΓΕΑ προτεραιοποιεί τον εντοπισμό και την ταυτοποίηση των θυμάτων, που επέζησαν των εν λόγω παραβιάσεων, καθώς και τη διευκόλυνση της πρόσβασης αυτών στους εθνικούς μηχανισμούς και υπηρεσίες προστασίας. Εστιάζει στην ενίσχυση της συνεργασίας με τους μηχανισμούς διεθνούς ποινικής δικαιοσύνης, όπως το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο. Ειδικότερα:

Πυλώνας III: Προστασία των γυναικών και κοριτσιών από την έμφυλη, σεξουαλική και ενδοοικογενειακή βία, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και κατάχρησης, καθώς και από άλλες παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαιού και του διεθνούς δικαιού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.		
	Δράση	Φορείς υλοποίησης
III.1.	Συστηματική καταγραφή και διαχείριση των περιστατικών έμφυλης, σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής βίας, με σκοπό τη διευκόλυνση της απρόσκοπτης, ίσης και χωρίς διακρίσεις πρόσβασης των θυμάτων στους μηχανισμούς απόδοσης δικαιοσύνης.	Υπουργεία Προστασίας του Πολίτη, Εξωτερικών/ΓΕΘΕΙΣ, ΓΓΙΑΔ
III.2.	Καθιέρωση τυποποιημένων διαδικασιών λειτουργίας του δικτύου δομών για την πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης, σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής βίας και παραπομπής των θυμάτων σε αυτό.	ΓΓΙΑΔ, Υγείας, Εθνικής Άμυνας, Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού
III.3.	Βελτίωση του εντοπισμού και της ταυτοποίησης θυμάτων και πιθανών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, μέσω του σχετικού Εθνικού Μηχανισμού Αναφοράς και Παραπομπής Θυμάτων Εμπορίας Ανθρώπων, σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων (2019-2023).	Υπουργεία Προστασίας του Πολίτη, Μετανάστευσης και Ασύλου, Εξωτερικών/ΓΕΘΕΙΣ
III.4.	Ενημέρωση των γυναικών και κοριτσιών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστριών, δικαιούχων διεθνούς προστασίας και αιτουσών διεθνή προστασία, τόσο κατά τη φάση της καταγραφής/ταυτοποίησης όσο και κατά τη φάση της διαδικασίας ασύλου, για τα νόμιμα δικαιώματά τους, με ιδιαίτερη έμφαση στα σχετικά με την σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία, καθώς και τις παρεχόμενες υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής, ψυχοκοινωνικής και νομικής αρωγής σε θύματα έμφυλης, σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής βίας, συμπεριλαμβανομένης της πρακτικής του ακρωτηριασμού γυναικείων γεννητικών οργάνων.	Υπουργεία Μετανάστευσης και Ασύλου, Υγείας, Προστασίας του Πολίτη, ΓΓΙΑΔ

III.5.	Ανάπτυξη συνεργασιών με κοινότητες μεταναστών και προσφύγων, με το Ελληνικό Forum Προσφύγων καθώς και με το δίκτυο των θυμάτων που επέζησαν έμφυλης και σεξουαλικής βίας σε καιρό πολέμου, για τον έγκαιρο εντοπισμό των θυμάτων έμφυλης σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής βίας, συμπεριλαμβανομένης της πρακτικής του ακρωτηριασμού γυναικείων γεννητικών οργάνων.	Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, ΓΓΙΑΔ
III.6.	Υλοποίηση προγράμματος ιατρικής του εμβρύου και προγεννητικού ελέγχου 2023-2025 στις χώρες στόχους: Αιθιοπία, Αλβανία, Αρμενία, Βόρεια Μακεδονία, Κόσσοβο και Μολδαβία.	Υπουργείο Εξωτερικών σε συνεργασία με το Ίδρυμα Ιατρικής του Εμβρύου-Fetal Medicine Foundation (Ηνωμένο Βασίλειο)

Πυλώνας IV: Ανακούφιση και ανάκαμψη γυναικών και κοριτσιών, που επιβίωσαν από ένοπλες συγκρούσεις και έμφυλη, σεξουαλική και ενδοοικογενειακή βία

Στοχεύοντας στη διασφάλιση της αποτελεσματικής ανακούφισης και ανάκαμψης γυναικών και κοριτσιών που επιβίωσαν των ενόπλων συγκρούσεων και της έμφυλης, σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής βίας, το ΕΣΔΓΕΑ προτεραιοποιεί την ενίσχυση και βελτίωση της ποιότητας των προβλεπόμενων υποδομών και παρεχόμενων υπηρεσιών, σύμφωνα με τις πραγματικές ατομικές τους ανάγκες και ιδιαιτερότητες. Έμφαση αποδίδεται ιδίως στα κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης μεταναστών, αιτούντων διεθνή προστασία και δικαιούχων διεθνούς προστασίας, καθώς και κατά την υλοποίηση δράσεων αφοπλισμού, αποστρατικοποίησης και επανένταξης, ειρηνευτικών αποστολών και αποστολών ανθρωπιστικής βοήθειας, τις οποίες αναλαμβάνει ή στις οποίες συμμετέχει ή Ελλάδα. Ειδικότερα:

Πυλώνας IV: Ανακούφιση και ανάκαμψη γυναικών και κοριτσιών, που επιβίωσαν από ένοπλες συγκρούσεις και έμφυλη, σεξουαλική και ενδοοικογενειακή βία		
	Δράση	Φορείς υλοποίησης
IV.1.	Ανακούφιση, ιατροφαρμακευτική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη των θυμάτων έμφυλης, σεξουαλικής και ενδοοικογενειακής βίας και αποκατάσταση της στιγματοποίησης αυτών, μέσω της ουσιαστικής διευκόλυνσης της ίσης πρόσβασης στους κατάλληλους μηχανισμούς ανάκαμψης και ανακούφισης.	ΓΓΙΑΔ, Υπουργεία Υγείας, Εξωτερικών/ΓΕΘΕΙΣ.
IV.2.	Πρώθηση της επανένταξης των γυναικών και κοριτσιών σε διαδικασίες αφοπλισμού, αποστρατικοποίησης και επανένταξης, στο πλαίσιο της συμμετοχής της Ελλάδας σε σχετικές διεθνείς αποστολές και δραστηριότητες.	Υπουργεία Εθνικής Άμυνας, Εξωτερικών
IV.3.	Έμφυλη ανάλυση (gender analysis) κατά τον διαμοιρασμό ανθρωπιστικής βοήθειας και την παροχή ιατροφαρμακευτικής και άλλης υποστήριξης, στο πλαίσιο των ειρηνευτικών αποστολών στο εξωτερικό.	Υπουργεία Εθνικής Άμυνας, Εξωτερικών, ΓΓΙΑΔ

Πυλώνας V: Προώθηση της Ατζέντας για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια σε διμερές, περιφερειακό, πολυμερές και διεθνές επίπεδο

Στοχεύοντας στην προώθηση της Ατζέντας ΓΕΑ, το ΕΣΔΓΕΑ προτεραιοποιεί την οριζόντια ενσωμάτωση της έμφυλης διάστασης σε όλο το φάσμα των εθνικών εξωτερικών πολιτικών, συμπεριλαμβανομένης της διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας και της ανθρωπιστικής βοήθειας, σε πολυμερές επίπεδο, στο πλαίσιο διεθνών και περιφερειακών οργανισμών. Επίσης, προτεραιοποιεί τη συνεργασία σε διμερές επίπεδο με ομονοούντα κράτη, ιδίως με όσα επιδεικνύουν ηγετικό ρόλο για την εφαρμογή της Ατζέντας ΓΕΑ, καθώς και με τα κράτη της περιοχής των Βαλκανίων. Ειδικότερα:

Πυλώνας V: Προώθηση της Ατζέντας για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια σε διμερές, περιφερειακό, πολυμερές και διεθνές επίπεδο		
	Δράση	Φορείς υλοποίησης
V.1.	Ενσωμάτωση της έμφυλης διάστασης και των προτεραιοτήτων της Ατζέντας ΓΕΑ στην εθνική πολιτική άμυνας και την εθνική εξωτερική πολιτική, συμπεριλαμβανομένης της διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, κατ'εφαρμογή των διεθνών συμβατικών υποχρεώσεων της χώρας, με σκοπό την προώθηση και προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και κοριτσιών: • σε διμερές επίπεδο, στο πλαίσιο διμερών διαλόγων, επισκέψεων, επαφών ή συνεργασιών με τρίτα κράτη. • σε πολυμερές επίπεδο, στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών, και ιδιαίτερα του ΟΗΕ, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του ΝΑΤΟ, του Συμβουλίου της Ευρώπης, του ΟΑΣΕ και του ΟΟΣΑ.	Υπουργεία Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας
V.2.	Ενίσχυση της συνεργασίας και καθιέρωση θεσμικού διαλόγου με χώρες, που επιδεικνύουν ηγεσία σε θέματα, που άπτονται του φύλου και της Ατζέντας ΓΕΑ, με σκοπό την ανταλλαγή τεχνογνωσίας, καλών πρακτικών και την ανάπτυξη περαιτέρω συνεργασιών.	Υπουργείο Εξωτερικών
V.3.	Προώθηση του θεσμικού διαλόγου με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, που έχουν ξεκινήσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις, σε θέματα, που άπτονται του φύλου και της Ατζέντας ΓΕΑ, με σκοπό την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών.	Υπουργείο Εξωτερικών
V.4.	Καθορισμός δεικτών για την παρακολούθηση της υλοποίησης και αξιολόγηση του ΕΣΔΓΕΑ.	Υπουργείο Εξωτερικών σε συνεργασία με τους υλοποιούντες φορείς.

Ευθύνη εφαρμογής, παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής του ΕΣΔΓΕΑ

Η ευθύνη εφαρμογής του ΕΣΔΓΕΑ εναπόκειται στους υλοποιούντες φορείς, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι, στον τομέα των αρμοδιοτήτων τους και σε επίπεδο συλλογικής δημόσιας διοίκησης, για την υλοποίηση των δράσεων, που αποτυπώνονται στους ανωτέρω πίνακες. Για την επίτευξη των δράσεων του ΕΣΔΓΕΑ, οι συμμετέχοντες φορείς αναλαμβάνουν να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν συγκεκριμένα έργα με σαφή ορόσημα, εντός του χρονικού διαστήματος 2023-2028. Τα Υπουργεία υλοποιούν τα έργα, που αναλαμβάνουν, στο πλαίσιο της εφαρμογής των Ετήσιων Σχεδίων Δράσης τους.

Το ΕΣΔΓΕΑ αποτελεί ζωντανό και ευέλικτο κείμενο πολιτικής, που αναπροσαρμόζεται ad hoc, βάσει των περιστάσεων και των αναγκών, που προκύπτουν κατά την περίοδο εφαρμογής του. Ως εκ τούτου, οι φορείς υλοποίησης των δράσεων δύνανται να μεταβληθούν, εφόσον έχουν ολοκληρώσει τα ήδη ανειλημμένα έργα ή αποφασίσουν να αναλάβουν νέα έργα προς υλοποίηση δράσεων, στις οποίες αρχικά δεν συμμετείχαν. Επιπλέον, είναι δυνατή η προσθήκη νέων δράσεων, οι οποίες κρίνεται ότι θα συμβάλλουν θετικά στην επίτευξη των προτεραιοτήτων-στόχων του ΕΣΔΓΕΑ.

Ως αρμόδια για την αξιολόγηση της υλοποίησης, της προόδου και της συνέχειας των δράσεων του παρόντος καθώς και για οποιαδήποτε τυχόν ad hoc αναπροσαρμογή αυτού ορίζεται ειδική **Διυπουργική Ομάδα Εργασίας** που συστήνεται **για την Παρακολούθηση της Εφαρμογής του ΕΣΔΓΕΑ**, σε στενή συνεργασία με την Γενική Γραμματεία Συντονισμού της Προεδρίας της Κυβέρνησης. Η Διυπουργική Ομάδα Εργασίας είναι ισόρροπη κατά φύλο στη σύνθεσή και αποτελείται από δύο εκπροσώπους, ως τακτικά και αναπληρωματικά μέλη, καθώς και τον/την στατιστικό/ή υπεύθυνο/η κάθε έκαστου φορέα υλοποίησης (για όποιους φορείς προβλέπεται η σχετική θέση), ήτοι:

- Υπουργείο Εξωτερικών, ως ο καθ' ύλην αρμόδιος δημόσιος φορέας για τον συντονισμό της εκπόνησης του ΕΣΔΓΕΑ,
- Υπουργείο Εθνικής Άμυνας,
- Υπουργείο Εσωτερικών,
- Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού,
- Υπουργείο Υγείας,
- Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης,
- Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και Ελληνική Αστυνομία,
- Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου,
- Γενική Γραμματεία Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας,
- Γενική Γραμματεία Συντονισμού της Προεδρίας της Κυβέρνησης,
- Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης της Προεδρίας της Κυβέρνησης,
- Εθνική Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου,
- Γραφείο του Συνηγόρου του Πολίτη.

Στη Διυπουργική Ομάδα Εργασίας για την Παρακολούθηση της Υλοποίησης του ΕΣΔΓΕΑ συμμετέχουν επίσης μέλη του ακαδημαϊκού προσωπικού των Τμημάτων Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου και Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών και της Έδρας UNESCO για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια του Πανεπιστημίου της Μακεδονίας, με τα οποία το ΕΣΔΓΕΑ επιδιώκει συνεργασία.

Η Επιτροπή συνέρχεται, σε τακτική συνεδρίαση, τρεις (3) φορές τον χρόνο, με πρωτοβουλία του Υπουργείου Εξωτερικών ή/και της Γενικής Γραμματείας Συντονισμού της Προεδρίας της Κυβέρνησης, προκειμένου να αξιολογήσει την πρόοδο υλοποίησης του ΕΣΔΓΕΑ, την ύπαρξη τυχόν κενών και ασυνεχειών ως προς την εφαρμογή, και για να αποφασίσει τρόπους και μεθόδους ενίσχυσης της συνοχής των πολιτικών. Η Επιτροπή δύναται να συνέλθει, σε έκτακτη συνεδρίαση, κατόπιν σχετικού αιτήματος οποιουδήποτε φορέα υλοποίησης, όποτε παραστεί ανάγκη.

Η Επιτροπή προβαίνει σε μεσοπρόθεσμη και τελική αξιολόγηση της προόδου του ΕΣΔΓΕΑ και υποβάλλει σχετικές εκθέσεις στη Γενική Γραμματεία Συντονισμού της Προεδρίας της Κυβέρνησης, στη Βουλή των Ελλήνων, στην Εθνική Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και στην Γενική Γραμματεία Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και στη Οικογένειας, η οποία αποτελεί τον καθ' ύλην αρμόδιο φορέα για τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και τον συντονισμό των εθνικών

πολιτικών έμφυλης ισότητας (παρ. 2 άρθρου 4 και παρ. 1 άρθρου 10 ν. 4604/2019). Οι εκθέσεις προόδου του ΕΣΔΓΕΑ δημοσιοποιούνται στο διαδίκτυο και λαμβάνουν τη μέγιστη δυνατή προβολή.

Η πρόοδος της εφαρμογής του ΕΣΔΓΕΑ μετράται μέσω της χρήσης **ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών**, κατ' εφαρμογή της παρ. 1β) του άρθρου 10 του ν. 4604/2019 και σε άμεση συνάφεια με τους δείκτες, που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ισότητα των Φύλων (2021-2025), του Σχεδίου Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις ΓΕΑ (ΕΕΑΣ (2019) 747: EU Action Plan on WPS, Annex 1: Indicators) καθώς και με τους προβλεπόμενους στις Εκθέσεις του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια υπ' αριθμούς S/2010/173 (Tables 1-4 on proposed indicators) και S/2010/498 (Annex: Comprehensive set of indicators).

Για την αξιολόγηση της προόδου υλοποίησης του ΕΣΔΓΕΑ, η Επιτροπή στηρίζεται επίσης σε **στατιστικά στοιχεία**, τηρούμενα, με βάση το φύλο, από τους φορείς υλοποίησης, για τους τομείς ευθύνης τους, σύμφωνα με το άρθρο 13 του ν. 4604/2019.

Η Ελλάδα αναφέρει τακτικά την πρόοδο της εφαρμογής του ΕΣΔΓΕΑ, κατά την αξιολόγησή της από όργανα πολυμερών οργανισμών, όπως:

- από τις Ειδικές Διαδικασίες, τις Επιτροπές Παρακολούθησης των Διεθνών Συμβάσεων Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τον Μηχανισμό Οικουμενικής Περιοδικής Αξιολόγησης των Ηνωμένων Εθνών,
- από ομότιμους στο πλαίσιο της DAC/ΟΟΣΑ (Peer Review), και
- κατά την Εθνική Εθελοντική Αξιολόγηση για την Εφαρμογή της Ατζέντας 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και για την επίτευξη των στόχων της Ατζέντας για την Ανθρωπότητα του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών και την εφαρμογή των ανειλημμένων -στη Παγκόσμια Ανθρωπιστική Σύνοδο του 2016- δεσμεύσεων.